

Enhetskultur i nya kläder

Det finns något positivt i den tolerans som säger att många vägar leder till Gud; öppenhet för dialog, beredskap till samtal, respekt för varandra och bejakande av pluralism. I en föränderlig värld har den gamla svenska enhetskulturen blivit alltmer obsolet. Att Sverige idag är mångkulturellt råder det stor enighet om.

Ändå måste påståendet att många vägar leder till Gud problematiseras. Oavsett om påståendet är sant eller ej, tvingar sig en nödvändig reservation på: *alla* vägar gör det inte. Om man som somliga företrädare för Svenska kyrkan säger det i solidarisk förståelse för andra trosbekännare, måste de ändå rimligen inse att någonstans går en gräns. Det finns vägar, det finns trosuppfattningar, det finns religioner och ideologier vars vägar inte leder till Gud.

Att Gud är allas Gud är en kristen trosuppfattning. Att den Gud som uppenbarat sig i Jesus Kristus är den universelle Guden vittnade Paulus om på Areopagen. Altaret rest »åt en okänd gud» bekräftade för Paulus att även bland grekerna fanns en aning om den Gud, i vilken »vi lever, rör oss och är till ... Vi har vårt ursprung i honom.»

Men därmed är inte sagt att övriga gudar på Areopagen eller på det globala religionstorget är desamma som den universelle guden i kristen mening. Paulus menade aldrig att övriga gudar var alternativa vägar till Gud. Det nya var att denne okände gud inte längre var en okänd gud utan en uppenbarad Gud. En känd Gud, en Gud med ett levande ansikte i Jesus Kristus.

Alla vägar leder inte till Gud. Inte ens många. Bara en. Det påståendet var provocerande redan i kyrkans första tid och har blivit det på nytt. Efter att i brevet till efesierna ha visat på den stora enheten i Kristus, »en är Herren, en är tron, ett är dopet, en är Gud och allas fader», skriver Paulus om villfarelsen. Enheten i tron hotas »av alla lärovindar», av dem »som vill sprida villfarelse med sina bedrägliga påfund». Paulus var tydlig med att det fanns läror och påfund som inte kunde infogas i enheten i Kristus utan som sprängde eller stod utanför den (Ef. 4:1–16).

Detta behöver vi påminna oss när enhetsambitionen tycks tänjas långt utöver bristningsgränsen, när det allt oftare händer att präster eller biskopar svävar på målet om den kristna trons sanningsanspråk. Sanningen i Kristus ställs bredvid andra sanningar. Vägen till Gud i Jesus Kristus blir ett alternativ bland många.

Enhetskulturen sitter djupt i det svenska samhället. Allt skall in under samma tak. Om enhetskultur en gång tog sig uttryck i en kung, en tro, ett språk, ett land, är det idag tvärtom fast likadant, tvärtom genom att mångfalden finns där, likadant genom att allt och alla måste inkluderas.

Att samhällets olika institutioner förhåller sig neutrala till vilken religion som är den sanna är nödvändigt i ett sekulärt samhälle. Men att företrädare för Svenska kyrkan gör det är uppseendeväckande. Att präster och biskopar kan vara otydliga om huruvida Muhammed eller Jesus bäst uppenbarar Gud är aningslöst. Ytligt kan det uppfattas som ödmjukt, att ingen kan göra anspråk på att känna sanningen. Ändå är detta just vad Kristi kyrka alltid gjort anspråk på: Att Jesus är sanningen, att Jesus uppenbarar Gud, att Jesus är ett med sin himmelske Fader, att ingen kommer till Fadern utom genom honom.

Ingen kan kräva att en hindu, muslim eller jude skall tro detta. Däremot kan man förvänta sig att kyrkans folk, hennes präster och biskopar tror det och är tydliga om det. För förföljda kristna, som flyr från sina hem därför att de bekänner sin kristna tro och i Jesus känner igen sanningen, måste det te sig absurt, att komma till ett land där flera av kyrkans främsta företrädare är otydliga om vem som sannast uppenbarar Gud för oss – Jesus eller Muhammed.

Enhetskulturen har idag fått nya kläder, ett kejsrerligt mode. Det allt inkluderande blir gränslöst då Svenska kyrkan vill vara den modersfamn som omsluter alla barn – även de barn som inte är hennes. Den inklusivitet som vill dela gudstjänst i samma rum, som blir otydlig om sin egen tro och bekännelse och som tonar ned sin särart för att alla skall vara med kan vara kränkande. Det har gått sextiofyra år sedan Sverige fick en religionsfrihetslag som garanterar var och en rätten att stå utanför, att inte vara inkluderad, att få säga att jag inte tror som ni och ni tror inte som jag.

Vi behöver respektera skillnaden. Inte bara mångfalden. Att islam är islam. Att judendom är judendom. Att buddhism är buddhism. Att kristendom är kristendom. Respekt för skillnaden är att acceptera den andre där denne är, i tro och livshållning och så bejaka varandras olikheter, ömsesidiga värde och mänskliga rättigheter. Det är lika lite ett likhetstecken mellan religionerna som det är mellan mänsklighet och kyrka. Mänskligheten är Guds skapelse men kallas aldrig för Guds folk. Guds folk har kallats till annan tjänst, till att vara »ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk» (1 Petr. 2:9). Hela Kristi kyrka har enligt Paulus ställts i försoningens tjänst, ty »Gud har försonat oss med sig genom Kristus» (2 Kor. 5:18).

Utifrån det förhållningssättet kan kyrkan föra samtalet med alla religioner i den anda som påven Franciskus skriver om i *Evangelii gaudium*: »En öppen attityd i sanning och kärlek måste känneteckna dialogen med troende i icke kristna religioner.»

Martyrerna dog inte för ett kanske eller kanhända. Kanske är Jesus sanningen? Kanske dog Jesus för våra synder? Kanske är Jesus Guds Son? För sådana *kansken* vore martyrs blod värd att spillas på någon antik cirkus. Tomas Tranströmers »orubbliga kanske» är tvivlarens återkomst, sökarens fotfäste. Men för de martyrer vars blod gav gödning åt kyrkans växt var det inget kanske. Det var visshet. De hade sett vad Pilatus aldrig insåg då han undrade om sanningen: Att den som stod framför honom var och är Sanningen.